

Een zeer bijzondere bodemvondst

In de loop der jaren is er vaak gebaggerd in de Maas. De waterstroom bracht van hoger gelegen gebieden zand en ander materiaal mee. Op plaatsen waar minder stroming in de Maas was, werd dit afgezet. De Maas was daardoor in onze omgeving enkele honderden jaren geleden van tijd tot tijd doorwaadbaar. Voor het vervoer over water (de scheepvaart) was het nodig dat er een vaargeul bleef en daarom is er in verschillende perioden gebaggerd. Daarbij kwamen, zoals hieronder zal blijken, soms vreemde zaken boven water.

In 1870 vermeldt de krant dat in de Maas bij Alphen twee ronde, zilveren zegelstempels zijn gevonden. Ze zijn aan elkaar verbonden door een zilveren ketting van 40 cm. Als de zegelstempels nader worden onderzocht, blijken ze afkomstig van ene Wolfert van Borselen. Met dit zegel bekrachtigde Wolfert zijn besluiten.

Wolfert van Borselen (1245-1299), was de heer van Veere. Van Borselen was aan het einde van de 13e eeuw de machtigste man van de graafschappen Holland en Zeeland. Hij stamde uit een voorname adellijke Zeeuwse familie en was korte tijd (1297-1299) regent van het graafschap Holland. Hij was niet populair en toen hij werd

opgevolgd door graaf Jan I is hij gevlucht, maar hij werd in Delft vermoord. De gemeente Rotterdam dankt aan hem zijn stadsrechten (1299) die echter al weer snel zijn ingetrokken. In Rotterdam krijgen personen, die een prominente

ALPHEN, a. d. Maas. 11 Aug. In de vorige week werden hier door den baggerman G. Henssen, uit de rivier opgehaald twee cachetten, verbonden aan een ketting, ter lengte van 4 decimeters. Het grootste der cachetten, (beiden zijn rond) heeft eene middellijn van 7 centim., 8 millim., waarin gegraveerd een gepantserd ruiterschild met ontbloot zwaard, hebbende het volgende randschrift:

Istud sigillum est d. m. i. Wliardi de barsalia milites: (in Romeinsche letters).

Het kleine cachet heeft een middellijn van 3 centim., 5 millim., met hetzelfde randschrift, doch verkort; in 't midden een wapenschild, waarover een uitgewerkte band en daaronder drie sterren.

Het geheel ziet er gaaf en net uit, en is in 't minste niet geschonden. Het kleeft, dat van den kop tot op den staart van het paard met breede plooijen neerhangt, mag gezegd worden keurig bewerkt te zijn. Alles is van zilver en heeft een zwaarte van 4 decagrammen (onzen). Men meent, dat het als anti-kieft veel waarde heeft.

rol hebben gespeeld op verschillende terreinen van de Rotterdamse samenleving, sinds 1967 een zilveren penning met zijn beeltenis. De Wolfert van Borselen scholengroep is naar hem vernoemd.

Het is een raadsel hoe dit duidelijk herkenbare voorwerp (stroomopwaarts) in Alphen in de Maas terecht is gekomen.

Brandreglement april 1818

De verslagen van gemeenteraadsvergaderingen zijn veelal goed bewaard gebleven in de archieven. Voor ons zijn ze een bron waar we graag uit putten om de geschiedenis door te vertellen. Het zijn natuurlijk wel allemaal handgeschreven berichten. Daarom leest het lastig en krullen en halen maken het soms moeilijk om de tekst te ontcijferen. WHAM wordt hierin bijgestaan door Gerrit van Heck, die vanuit zijn werk bij de gemeente vaak met deze boeken te maken heeft gehad.

In 2015 besteden we in de nieuwsbrieven en op de website aandacht aan verhalen over brand in Alphen. We beginnen deze serie met wat stukjes uit het Brandreglement voor het Schoutambt Appeltern, dat al werd opgesteld in 1818.

Per dorp werden twee "brandmeesteren" aangesteld, die samen met een lid van de gemeenteraad uit het dorp de leiding hadden bij de brandbestrijding. Als brandmeester wordt meestal de smid van het dorp aangesteld. Voor Alphen zijn dat Jozeph van Kessel en en Goossen van der Velden. Ze controleren twee keer per jaar, begin mei en begin oktober, of de schoorstenen zijn geveegd. Ook de "smidshuisjes" worden goed in de gaten gehouden. Vlas of hennep braken mag niet meer binnen, maar moet in een aparte schuur, op een afstand van minstens twaalf Rhijnlandsche roeden (ruim veertig meter). Kennelijk werd hierbij nog wel eens brand veroorzaakt. As mag niet in het achterhuis worden bewaard, wel in een behoorlijke asbak onder een schoorsteen.

Hooibergen of hooimijten, waarin hooibroei dreigt te ontstaan, moeten worden opgeruimd. Boeren moeten de beschikking hebben over een goede, dichte lantaarn. Er moet gezorgd worden voor een brandspuit en voldoende brandemmers met daarop de naam van het dorp.

“In kas van brand” moeten de brandmeesters zorgen dat het blusmateriaal snel bij de brand komt, de mensen goed in een rij geplaatst worden en dat de spuiten goed gericht worden. De tweede brandmeester zal zorgen dat de dorpsklok wordt geluid, zodat iedereen gewaarschuwd wordt en naburige brandspuiten kunnen “toesnellen”. De eerste die komt krijgt een premie van drie gulden! Iedere dorpeling is verplicht als hij de klok hoort naar de brand te gaan en zich op te stellen in de rij. Als er niet genoeg mensen zijn moet de “rotmeester” (een soort buurtburgemeester) er voor zorgen dat er mensen komen. Wie weigert kan een boete van twaalf gulden oplopen! Het gemeenteraadslid zal samen met de veldwachter zorgen dat de eigendommen van de gedupeerde behoorlijk bewaard blijven. In “kas van nood” , als er niet voldoende emmers zijn, moet ieder huisgezin iemand met een emmer waarop een herkenningstekenteken staat, naar de brand sturen.

Het wordt in deze berichten niet duidelijk of er ook al wel een brandspuit was. De eerste aanwijzingen voor de aankoop daarvan lezen we pas zo'n 50 jaar later! (wordt vervolgd).

Oplossing zoekplaatje Een gouden kroon

Een beredeneerde oplossing voor dit zoekplaatje kwam van onze WHAM medewerker Henk Bernts. Hij zag op de achtergrond enkele zogenaamde watersnoodhuisjes. Alleen in de Elsweg staan deze huizen in Alphen zo dicht bij de weg. Vooraan, zo wist hij, heeft Aaldert de Kleijn gewoond. Bij WHAM kunnen we snel via onze bidprentjesverzameling achterhalen wanneer deze persoon en zijn echtgenote zijn overleden. Via de website van het Gelders Archief vonden we ook hun trouwdatum (8 januari 1886). We wisten toen dat de oplossing van Henk zou kunnen, maar wij herkenden niemand op de foto.

Maar gelukkig zag ook Gonnie de Leeuw - van Leur de foto. Zij woonde lang geleden aan de dijk, aan het einde van de Elsweg en herkende wel haar overbuurman van toen!

Zo kunnen we dit plaatje nu met namen (Aaldert de Kleijn en Johanna Roeffen) opbergen in de map van 1936! Hartelijk dank voor de reacties.

Uitslag puzzelbijlage

Uit de goede inzenders van de puzzels uit de december nieuwsbrief hebben we twee winnaars geloot. De woordzoeker werd gewonnen door Diny Lagarde en de oplossing was: een gelukkig nieuwjaar gewenst. De oplossing van de andere puzzel was: word ook donateur. Deze werd gewonnen door Bernadet van Zwam. Beiden kunnen kiezen tussen ons boek Alphen in vroeger tijden en de dvd Bedrijvigheid in vroeger tijd. We nemen binnenkort contact met jullie op. De oplossing van de puzzel staat op de site bij de nieuwsbrieven.

Zoekplaatje Kapfeest

Als het hoogste punt bij een bouwwerk bereikt is, wordt er door de arbeiders gefeest. Zo'n kapfeest lijkt hier ook aan de hand te zijn. De vlag staat op de kaspanten en aan de kleding te zien drinken bazen en werkvolk gezamenlijk een drankje. Voor de persoon rechts vooraan is vaker de naam Evert van Venrooy (1895-1964) genoemd. Het betreft hier een groot bouwwerk, wat mogelijk door een aannemer uit Alphen elders werd uitgevoerd. Wie zet ons op het goede spoor?

Stichting Werkgroep Historisch Alphen aan de Maas

p/a Greffelingsestraat 23
6626 AN ALPHEN (Gld)

Elke donderdagavond in de Edohof
van 20.00 tot 22.00 uur

RegioBank NL45RBRB0918497752
KvK nr. 11069033

Ben van Dijk	tel. 56 1942
Adrie van Hoogstraten	tel. 56 2425
Johan de Jong	tel. 56 1557
Jan van der Voort	tel. 56 1632

email: wham@alphenaandemaas.com
www.alphenaandemaas.com